AVİM Yorum • No: 2026 / 110 • Kasım

TÜRKİYE İLE NORMALLEŞME SÜRECİNDE ERMENİSTAN HANGİ KONUMDA? - 3

Selenay Erva YALÇIN

Güney Kafkasyada bölgesel barış, refah ve istikrarın sacayaklarından biri olan Türkiye-Ermenistan normalleşme süreci; ikili görüşmeler, artan ziyaretler ve ticari gelişmeler sebebiyle ivme kazanmış durumdadır. Söz konusu ivmenin kalıcı hale gelebilmesi ve sürecin başarı ile sonuçlandırılabilmesi açısından sürecin somut adımlara ihtiyacı ise artarak devam etmektedir.

Daha evvelki yazılarımızda belirttiğimiz gibi; Ermenistanın, Türkiye karşıtı bir söyleme dayalı politika üreten devletler ile geliştirdiği ilişkiler normalleşme süreci açısından eleştiriye açıktır. Hindistanla artan savunma iş birliği ve silah alımı, Yunanistan ve GKRY ile yürütülen üst düzey diyalog ve savunma alanında yatırım ve iş birliği antlaşmalarının ön plana çıkması; ilkini Mart 2025te yazdığımız yazıda belirtilen Türkiye karşıtı cephe ile temasların tüm güncelliği ile devam ettiğini kanıtlamaktadır. Uzun zamandır yürütülen normalleşme süreci ve yetkililerin Türkiye ile ilişkiler bağlamında takınmış olduğu ılımlı tavır, Türkiye karşıtı tutum içinde olan ülkelere yaklaşımında bir duyarlılık yaratmamıştır. Bu durum, güvene dayalı ilişkiler açısından şüphe uyandırıcıdır.

2025 Mayısından itibaren Ermenistan ile Hindistan arasında takribi 20 diplomatik ve üst düzey temas gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerin bir kısmı telefon görüşmesi, bir kısmı ise resmi ziyaretler ve bakanlıklar düzeyindeki istişarelerden oluşmaktadır. Görüşmelerde savunma sanayii, askeri eğitim, mühimmat tedariki, ticaret, sağlık, eğitim, kültür, yüksek teknoloji ve bölgesel güvenlik gibi önemli konular ele alınmış; çeşitli alanlarda devletlerarası antlaşmalar imzalanmıştır.

Özellikle 2025 yılı içerisinde iki ülkenin dışişleri ve savunma yetkilileri arasında devam eden temaslar dikkat çekmiştir. 7 Kasım 2025 tarihinde Erivan'da gerçekleştirilen 11. Dışişleri Bakanlıkları Siyasi İstişare Toplantısı kapsamında halk sağlığı ve tıp bilimi alanında iş birliği anlaşması imzalanmış; eğitim, kültür, ticaret, yüksek teknoloji, iletişim ve turizm alanlarında iş birliğinin geliştirilmesi kararlaştırılmıştır.[1]

2026 yılında da askeri temaslar yoğun biçimde devam etmiştir. 2-3 Şubat 2026 tarihlerinde Hindistan Genelkurmay Başkanı Chauhan'ın Ermenistan ziyareti kapsamında Başbakan Paşinyan ve Savunma Bakanı Papikyan ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, savunma ve güvenlik alanındaki iş birliğinin genişletilmesi kararlaştırılmıştır.[2] 27-28 Nisan 2026 tarihlerinde ise Ermenistan Genelkurmay Başkanı Edvard Asryan Hindistan'ı

ziyaret ederek mevkidaşı General Chauhan ve Hindistan Savunma Bakanlığı yetkilileriyle görüşmüştür. Görüşmelerde askeri-teknik iş birliği, bölgesel güvenlik ve iki ülke arasındaki savunma iş birliği programının sonuçları konuşulmuştur.[3]

17-18 Ağustos 2026 tarihlerinde Hindistan Savunma Bakanlığı Müsteşarı Singh'in Ermenistan ziyareti ise askeri ilişkiler bakımından ayrıca önem taşımaktadır. Ziyaret sırasında savunma kapasitesinin geliştirilmesi, askeri eğitim, askeri ve teknik iş birliği ve savunma alanında araştırma-geliştirme konuları ele alınmış; iki ülkenin savunma bakanlıkları arasında ortak çalışma ve araştırma alanlarında iş birliğini genişletmeye yönelik mutabakat zaptı imzalanmıştır. Ayrıca Hindistan ve Ermenistan silahlı kuvvetleri arasında Ortak Hizmetler Kurmay Görüşmelerinin kurumsallaştırılmasına yönelik adımlar atılmıştır.[4]

31 Ağustos 2026 tarihinde Paşinyan ile Modi'nin Bişkek'te gerçekleştirdiği görüşmede de ikili ilişkilerin geliştirilmesi ve farklı alanlarda iş birliğinin artırılması ele alınmıştır.[5] Son olarak 29 Ekim 2026 tarihinde Yeni Delhi'de iki ülke arasında 12. Dışişleri Bakanlıkları Siyasi İstişare Toplantısı gerçekleştirilmiş; savunma, ticaret, teknoloji, sağlık, eğitim ve bölgesel gelişmeler gündeme gelmiştir.[6]

2025 Mayısından itibaren Ermenistan ile Yunanistan arasında takribi 10 görüşme gerçekleşmiştir. Bu görüşmelerin bir kısmı üst düzey resmi ziyaretler; bir kısmı ise bakanlar, askeri yetkililer ve diplomatik temsilciler düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Özellikle savunma, askeri eğitim, kültür, eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında ilişkilerin geliştirilmesine yönelik önemli adımlar atılmıştır.

Aralık 2025'te Erivan Diyalog Forumu ile Delphi Ekonomik Forumu arasında iş birliği mutabakatı imzalanmıştır.[7] 19 Şubat'ta Ermenistan Tarih Müzesi ile Atina Akropol Müzesi, 5 Mart'ta ise Erivan Devlet Üniversitesi ile Girit Üniversitesi arasında iş birliği anlaşmaları imzalanmıştır.[8]

Bununla birlikte askeri ilişkilerdeki yakınlaşma da devam etmiştir. 23 Ekim 2025 tarihinde iki ülke arasında 2026 yılı savunma iş birliği programı imzalanmıştır.[9] 22 Nisan 2026 tarihinde ise Ermenistan, Yunanistan ve GKRY arasında üçlü savunma istişareleri gerçekleştirilmiş ve yıllık üçlü savunma iş birliği programı imzalanmıştır.[10] Bu gelişmeler, Ermenistan'ın Yunanistan ile de askeri ilişkilerini düzenli ve aktif bir zeminde sürdürdüğünü göstermektedir.

Ermenistan ile GKRY arasında ise 2025 Mayıs'ından itibaren diplomatik, ekonomik ve askerî alanlarda çok sayıda temas gerçekleştirilmiştir. 24-25 Kasım 2025 tarihlerinde Ermenistan Dışişleri Bakan Yardımcısı Kostanyan ile GKRY Dışişleri Bakanlığı Daimi Sekreteri Constantinidou arasında siyasi istişareler gerçekleştirilmiş; ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi, eğitim, tarım ve ticaret konuları ele alınmıştır. Ayrıca iki ülkede karşılıklı yerleşik büyükelçiliklerin açılması, ilişkilerin geliştirilmesi bakımından önemli bir gelişme olarak değerlendirilmiştir.[11]

4 Mayıs 2026 tarihinde GKRY Cumhurbaşkanı Hristodulidis, Avrupa Siyasi Topluluğu Zirvesi kapsamında Erivan'ı ziyaret ederek Başbakan Paşinyan ile görüşmüştür. Görüşmede ikili ilişkilerin geliştirilmesi, ekonomik iş birliği, bölgesel istikrar ve TRIPP

projesi ele alınmıştır.[12]

Özellikle 22 Nisan 2026 tarihinde Ermenistan, Yunanistan ve GKRY arasında gerçekleştirilen üçlü savunma istişareleri önemlidir. Görüşmeler sonucunda üç ülke arasında üçlü savunma iş birliği programı imzalanmıştır. Toplantıda bölgesel ve uluslararası güvenlik meseleleri, savunma alanında yaşanan gelişmeler ve gelecekteki askeri iş birliği fırsatları değerlendirilmiştir. Görülmektedir ki, Ermenistan'ın Yunanistan ve GKRY ile askerî ilişkileri yalnızca ikili temaslarla sınırlı kalmamış, üçlü ve yıllık programlarla da kurumsal bir nitelik kazanmıştır.[13]

Görüldüğü üzere Ermenistanın Türkiye ile normalleşme süreci bağlamında sahip olduğu ve her fırsatta dile getirilen olumlu bakış açısı, somut adımlara gelince ortadan kaybolmaktadır. Türkiye karşıtlığını iktidarlarının devamlılığı için kullanan devlet yetkilileri ile kurulan sıcak ve genel itibarıyla askeri konulara yönelik iş birlikleri, güvene dayalı sürecin gölgede kalmasına ve soru işaretlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye ile normalleşme süreci bağlamında bölgenin kalıcı refah ve istikrarı bakımından anayasa değişikliğinin gerçekleştirilmesi yoluna giderken, aynı zamanda açıkça Türk karşıtlığı yapan ve bunu bir kimlik olarak benimseyen devletler ile askeri iş birliklerinin sürdürülmesi hususunun daha dikkatli değerlendirilmesi umulur. Güney Kafkasyanın günümüzde geldiği nokta ve devletlerin ikili ilişkileri hesaba katıldığında Ermenistanın daha duyarlı olması beklenir.

**Görsel: Hürriyet Daily News*

[1] Political Consultations between the Ministries of Foreign Affairs of Armenia and India, *Ermenistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı*, 7 Kasım 2025, https://www.mfa.am/en/press-releases/2025/11/07/Consultations-Arm-Ind/13591.

[2] The Prime Minister receives delegation led by Chief of Defence Staff of the Indian Armed Forces, *Ermenistan Cumhuriyeti Başbakanlığı*, 3 Şubat 2026, https://www.primeminister.am/en/press-release/item/2026/02/03/Prime-Minsiter-Nikol-Pashinyan-meeting-India-Defence.

[3] The Chief of the General Staff of the Armed Forces, Lieutenant General Edvard Asryan arrived in the Republic of India, *Ermenistan Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı*, 28 Nisan 2026, https://www.mil.am/en/news/13208.

[4] Defence Secretary concludes two-day visit to Armenia, *Hindistan Basın Enformasyon Bürosu*, 19 Ağustos 2026, https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2301346&reg=48&lang=2.

[5] PM meets Prime Minister of the Republic of Armenia, *Hindistan Başbakanlığı*, 31 Ağustos 2026, https://www.pmindia.gov.in/en/news_updates/pm-meets-prime-minister-of-the-republic-of-armenia/.

[6] Political Consultations between the Foreign Offices of the Republic of Armenia and the Republic of India, *Ermenistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı* 30 Ekim 2026, https://www.mfa.am/en/press-releases/2026/10/30/Safaryan_India/14244.

[7] A Memorandum of Understanding was signed between the Yerevan Dialogue forum and the Delphi Economic Forum, *Ermenistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı*, 11 Aralık 2025, https://www.mfa.am/en/press-releases/2025/12/11/Karapetyan_Tsomokos/13682.

[8] Anna Gziryan, History Museum of Armenia and Acropolis Museum sign cooperation memorandum, *ArmenPress*, 19 Şubat 2026, https://armenpress.am/en/article/1242637.

[9] Armenia-India Defense Consultations were held, *Hindistan Nezdinde Ermenistan Büyükelçiliği*, 23 Ekim 2025, https://india.mfa.am/en/news/2025/10/23/Armenia-India%20Defense%20Consultations%20were%20held/15173.

[10] Armenia-Cyprus bilateral and Armenia-Greece-Cyprus trilateral defence consultations were held, *Ermenistan Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı*, 23 Nisan 2026, https://www.mil.am/en/news/13202.

[11] Political consultations between the Ministries of Foreign Affairs of Armenia and Cyprus, *Ermenistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı*, 25 Kasım 2025, https://www.mfa.am/en/press-releases/2025/11/25/Consultations-Armenia-Cyprus/13633.

[12] Minister of the Republic of Armenia meets with President of Cyprus in Yerevan, *Ermenistan Cumhuriyeti Başbakanlığı*, 4 Mayıs 2026, https://www.primeminister.am/en/press-release/item/2026/05/04/Nikol-Pashinyan-President-of-Cyprus.

[13] Armenia-Cyprus bilateral and Armenia-Greece-Cyprus trilateral defence consultations were held, *Ermenistan Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı*.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: YALÇIN, Selenay Erva. 2026. "TÜRKİYE İLE NORMALLEŞME SÜRECİNDE ERMENİSTAN HANGİ KONUMDA? - 3." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2026 / 110. Kasım 11. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/TURKIYE-ILE-NORMALLESME-SURECINDE-ERMENISTAN-HANGI-KONUMDA-3

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır